

ВІЛЬГЕЛЬМ ІЛЛІЧ ФУЩИЧ
(18.12.1936 – 07.04.1997)

18 грудня 2011 року виповнюється 75 років з дня народження Вільгельма Ілліча Фущича – видатного вченого, засновника української школи групового аналізу. Доля розпорядилась так, що цей талановитий математик прожив лише шістьдесят років, але за своє відносно коротке життя він встиг зробити у науці досить багато. Досить згадати про дев'ять монографій та майже 350 наукових праць, і великий загін його учнів, які плідно працюють в університетах та науково-дослідницьких установах України і багатьох інших держав.

В.І. Фущич народився 18 грудня 1936 року в селі Сільце Закарпатської області. Дитинство його припало на роки, що були дуже важкими для нашої країни і особливо для Закарпаття, яке було об'єктом зазіхань відразу кількох держав і неодноразово переходило з одних рук у інші. Легко уявити, як непросто було в таких умовах дістати якісну середню освіту, а згодом поступити до університету та аспірантури, і кінець-кінцем – досягти вершин світової науки. Але, мабуть, правдою є те, що справжній талант здатний прокласти собі дорогу за будь-яких умов, і життя та творчість Вільгельма Ілліча є прекрасним прикладом цього.

Після закінчення середньої школи у м. Іршаві в 1953 р. В.І. Фущич поступив до Ужгородського державного університету на фізико-математичний факультет, після закінчення якого у 1958–1960 рр. викладав на кафедрі теоретичної фізики Ужгородського університету, де зробив свої перші наукові кроки під керівництвом Ю.М.Ломсадзе. У 1960–1963 рр. В.І. Фущич навчався в аспірантурі Інституту математики (науковий керівник – академік Остап Степанович Парасюк). Після закінчення аспірантури з листопада 1963 р. працював молодшим, а з січня 1965 р. – старшим науковим співробітником Інституту математики АН України. У лютому 1964 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Аналітичні властивості амплітуд народження як функції переданого імпульсу", а у квітні 1971 р. – докторську дисертацію на тему "Теоретико-групові основи узагальненої релятивістської квантової механіки і P -, T -, C -перетворення". Звання професора йому присуджено у 1980 р., а у 1987 р. обрано членом-кореспондентом НАН України. У 2001 р. В.І. Фущичу (посмертно) присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

Наукові інтереси Вільгельма Ілліча стосувалися квантової механіки, квантової теорії поля, зображення груп і алгебр Лі, підгрупової структури груп Лі та інш. Але основна тема його праць – це дослідження симетрій рівнянь математичної фізики. Він створив і виплекав наукову школу симетрійного аналізу в Україні, виховав потужну когорту науковців та педагогів, які плідно працюють у наукових і вищих навчальних закладах України та багатьох інших країн. Серед його учнів десять докторів та більш як 50 кандидатів наук – результат, яким би могли пишатися цілі інститути. П'ять учнів В.І. Фущича викладають у Польщі, три працюють в Америці, не ображені і деякі інші держави. Але більшість з його учнів працює в Україні.

Протягом багатьох років В.І. Фущич читав спеціальні курси у Київському університеті ім. Тараса Шевченка та Національному педагогічному університеті ім. Михайла Драгоманова. Потрібно відзначити особливу рису викладання Вільгельма Ілліча – на його заняттях рівною мірою працювали і викладач, і студент. Інколи Вільгельм Ілліч сам читав лекції, але в більшості випадків студенти готували доповіді на запропоновані ним теми, а Вільгельм Ілліч, як Майстер ставив необхідні акценти та давав необхідні пояснення. Саме через таке викладання В.І. Фущич діставав можливість оцінити здібності студентів і запросити кращих з них до аспірантури. Зазвичай таке запрошення ставало початком плідної співпраці, яка відкривала молодій людині шлях до великої науки.

У 1994 р. Вільгельм Ілліч заснував міжнародний часопис "Journal of Nonlinear Mathematical Physics", який швидко став відомим серед фахівців. Це був перший англійськомовний математичний журнал в Україні. Зараз цей журнал видається закордоном.

У 1995 році В.І. Фущич започаткував серію міжнародних наукових конференцій "Симетрія в нелінійній математичній фізиці". Ці конференції стали регулярними, проводились у Києві кожні два роки з 1995 по 2009 рр. Вони набули великої популярності і збирали сотні учасників, загалом більше ніж з 50 країн.

Вільгельм Ілліч отримав багато яскравих наукових результатів. Зважаючи на кількість його публікацій немає технічної можливості проаналізувати їх в цій коротенькій статті. Але, щоб зрозуміти вагомість його внеску у світову науку, досить лише згадати концепцію умовної симетрії, яка стала базою для відкриття принципово нових можливостей інтегрування багатовимірних нелінійних диференціальних рівнянь і систем, та нелінійський підхід до дослідження симетрії багатовимірних нелінійних диференціальних рівнянь.

Зусиллями учнів В.І. Фущича створено інтернет-сторінку, присвячену пам'яті Вільгельма Ілліча, де можна знайти його розширену біографію, список та електронні версії робіт, а також численні фотографії. У видавництві "Наукова думка" НАН України опубліковані вибрані праці вченого (Фущич В.І. Вибрані праці // Під ред. В.М.Бойка, М.А.Горбачука, І.О.Луковського, А.Г.Нікітіна, Р.О.Поповича, А.М.Самойленка. – Київ: Наук. думка, 2005. – 448 с.)

